

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Sermones prestantissimi viri Ro||berti de Lilio: ordinis
Minoru[m] sacre theologie professo||ris: pontificis
Aquinatis**

Caracciolo, Roberto

Lugd., Anno d[omi]ni. M.ccccxiiij. vi. no.Maij.

Feria. ij. d[omi]nice. iij. adue[n]t[us]. de satisfactione per [christu]m facta.
Sermo. xvj.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70607)

Feria. II. post dñicā. III. aduentus.

esse saluatore mūdi: et eū fugiūt et malis operib⁹ ipsum persequunt. O quot sce- lera: quot impietates: quot facinora ma- la falsi xpiani cōmittūt: rursum crucifis- gētes filiū dei: vt dicit ap̄ls. ij. Coz. vii. **A**periam⁹ ergo corda nostra: mundem⁹ illa ab om̄i inquinamēto et suscipiamus dñm iesum xpm: q̄ seipsum tā benigne nobis cōdicare voluit apparēs in medio hominū vt oēs eū cognoscerēt: atq; ab ipso quererēt munus eterne salutis: qd̄ nobis concedat ipse qui est benedictus in secula seculoy. Amen.

Feria secunda post tertiam dominicā aduentus: de satisfactione per christum facta. Sermo. xvj.

Iesus satisfactor.

Fructus. xvj.

Edius autē ve-

strum et. vbi. s. Propter grauitatē peccatorū hu- mani gñis suscepit xps innocens carnem: eter- no patri cum sua penitentia pro oibus assumpta plene satisfactor. Non enī pro seipso xps venit in mundum: et pas- sus est sudores: labores: opprobria: vul- nera: et duram mortē: sed vt paternā ius- titiā cōtra hominum peccata ex conde- cēti placaret. Nā ita p̄tra pctā mortalia indignatur deus: vt nullus posset per se sufficere non solū pro peccato primo- rum parentum: sed p̄ quocūq; peccato proprio ipsius furorem mitigare. Lum- itaq; fructū tam vberimum omnes gu- stamus: scilz q̄ iram dei vincere possu- mus ex beneficio incarnati iesu: iccirco in presenti sermone de satisfactione per christū facta dicturi sumus sub vno fru- ctu: qui est Iesus est satisfactor. In quo contemplabimur christum satisfactorē. Pro cuius declaratione tres conclusio- nes erūt notande.

Prima d̄: cōgruitatis.

Secūda d̄: possibilitatis.

Tertia d̄: copiositatis.

Quod humanum genus reparari per sa- tisfactionem congruū fuit. Capm. s.

Prima conclusio dicitur con- gruitatis. In qua videndū est q̄ magis congruum fuit humanus genus reparari p̄ satisfactionē q̄ per aliū modū. Et hoc s̄m dñm Bona. in. ij. dist. xx. arti. s. q. ij. maxime p̄pter tres rationes.

Primo rōne diuine iusticie.

Secūdo rōne diuine sapiētie.

Tertio rōne diuine honorificētie.

Primo rōne diuine iusticie: q̄ illa via magis cōueniens fuit ad reparacionē humani generis: in qua seruaf ordo di- uine iusticie. Magis autē seruatur ordo diuine iusticie cum malū punitur: q̄ cū malū relinquit impunitū. Sed cū pctōr reparatur p̄ satisfactionē malū punitur cū sine satisfactione malū relinquit impunitū. Ergo magis seruaf ordo diu- ine iusticie in reparatiōe per satisfactio- nem q̄ sine satisfactione. Hāc rōnem tā- git Anselmus in li. Cur deus homo. vbi ait: Si peccatū impunitū dimittitur si- militer se h̄z deus peccāri et nō peccāri.

Secūdo magis congruū fuit reparati- onem predictā esse per satisfactionem rōne diuine sapiētie. Nam illa via ma- gis congruit reparacioni humani gene- ris: in qua magis seruaf ordo diuine sa- piētie. Sed sic est s̄m Aug. q̄ ordinatio peccātū in supplicis siue pcti in pena: manifestat decorez diuine sapiētie: que nō patit vniuersum ex aliqua sui parte deturpari. Sed cū pctōr releuatur per satisfactionē: pena sequitur ad culpā: cū h̄o sine satisfactione: culpa non ordina- tur per penas. Ergo reparatio humani generis potius conuenit diuine sapien- tie per satisfactionē q̄ sine satisfactiōe.

Tertio diuine honorificētie magis cō- gruum fuit et. Nā illa via magis cōues- nit reparacioni humani generis: in qua magis seruaf honorificētia diuine ma- iestatis. Sed pctōr cū peccat p̄ preuati- cationē deū inhonorat. Si ergo peccatū relinquitur absq; honoris ablati recō- p̄satione: cū autē satisfactio redditur:

honor recōpensat. Ergo in modo reparādi hoīem p̄ satisfactiōē magis seruat̄ honorificētia diuine maiestatis: q̄ per aliū modū. ¶ Sed instare possum⁹ multipliciter. Et primo sic: Magis deo deū facere q̄ magis facit ad ostēsiōē sue benignitatis et miē. Sed dimitte re p̄cā oīa absq̄ aliqua satisfactiōe p̄ne est maioris miē q̄ erigere ab illis penam. Sed de⁹ est misericordissim⁹ et benignissimus adeo vt benignior cogitari nō possit. Ergo videt̄ q̄ modus ille reparādi q̄ est absq̄ satisfactiōe magis sibi cōuenit. Secūdo possumus instare q̄ ille modus magis cōuenit reparatiōi humani generis: q̄ magis est ostēsiuus diuine sufficiētie. Sed si sic deus humanū genus repararet q̄ nullā satisfactiōē req̄reret magis sufficiēs appareret. Ostēderet em̄ tūc q̄ emēdarū nostrarū et bonorū nostrorū nō indiget: ergo modus reparādi absq̄ satisfactiōe magis esset cōueniens. Tertio possum⁹ obijcere q̄ ille modus magis cōuenit reparatiōi hūane nature: q̄ magis est ostēsiuus diuine potētie: pro eo q̄ reparatiō est quedam recreatio. Sed si deus absq̄ omni satisfactiōe reparasset gen⁹ humanū solo v̄bo: sicut fabricauit mūdū: maior ibi esset diuine virtutis ostēsiō: ergo et. Quarto possum⁹ arguere q̄ ille modus magis cōuenit reparatiōi hūani generis: in quo hō magis astringit̄ ad laudādū et amādū deū. Sed si de⁹ culpā habentē reliq̄isset absq̄ omni satisfactiōe p̄ne: esset magis laudandus et amādus ab hoīe: q̄ ab ipso plura percepisset. ergo et. Quinto possumus arguere: q̄ ille modus magis cōuenit reparatiōi humani generis: in quo magis erudit̄ hō ad executionē diuini mādati et imitatio hē dei. Sed hō d̄z remittere et cōdonare alijs culpam et penā: ergo si de⁹ hōi dedit dare exēplum perfectionis: videtur q̄ magis deuit̄ reparare genus humanum totū relarādo q̄ satisfactiōē aliquam exigēdo. ¶ R̄ndetur ad obiecta s̄m dñm Bon̄, vbi. s̄. ¶ Ad primū q̄ vni

uerse vie dñi mīa et veritas. Cum igitur ipse sit summe iustus et misericors: ideo in reparatiōe generis humani: que est excellentissima viarū dei: congruum est vt simul currat mīa cū iusticia. Et ideo decēs fuit vt deus ab hoīe satisfactiōē exigeret p̄ iniuria sibi facta: et si homo non posset: tunc mīa diuina subueniret dādo ei mediatorē q̄ pro eo satisfaceret. ¶ Ad sc̄dm dicendū q̄ sicut deus erigit a nobis mandatorū suorū obseruantias: nō propter suam indigentias: sed p̄pter ordinatiōē nostrā: q̄ debemus ei tāq̄ dño obedire: sic et p̄ peccato erigit emēdam: non p̄pter hoc q̄ indigeat: sed vt reducat nos ad ordinatiōem debitam. ¶ Ad tertiu⁹ dicimus q̄ si in omni opere dei ostēdatur diuina potentia: in opere tamen reparatiōis magis manifestatur benignitas et misericordia: et per cōsequēs ipsa iusticia cū misericordia annexa. Et ideo cum posset vno verbo genus humanū reparare: maluit tamē reparare cum difficultate et penalitate: q̄ magis opportunum erat ibi misericordiam ostēdere q̄ potentiam. ¶ Ad quartum dicitur q̄ plus nos stringit ad honorem et laudē dei hoc q̄ dedit vngentum filiū suum q̄ si non dedisset. ¶ Ad quintū dicimus q̄ si debeam⁹ xpm imitari in aliquib⁹: non tamē necessariū est ipsum imitari in omnibus: ad deū spectat querere vindictam: s̄m q̄ dicitur ad Romanos. xij. c. Mihi vindictam et ego retribuam. Et tamē nobis vindicta prohibita est. Unde doctores oēs cōcludunt q̄ nullo mō iusticia dei potuisset efficacius mitigari q̄ per viā satisfactiōis. Et sic patet prima cōclusio.

¶ Nulla creatura preter xpm potuisset p̄ hoīe satisfacere. Capm. ij.

Ecūda cōclusio d̄: possibilitatis. In qua considerare licet possibilitatem satisfactiōis siēde p̄ p̄cō tripliciter.

Primo ex parte angeli,
Secūdo ex parte hoīs,
Tertio ex parte xpi.

Seria. II. post dñicā. III. aduentus.

¶ Primo ex parte angeli. Alexā. in. ij. q. s. mem. vj. ar. s. dicit q̄ nullus angelus nec oēs simul potuerūt hāc satisfactio- nem reddere. **¶** Sed contra hoc possu- mus arguere: q̄ hō qui cecidit per aliū impellentē d̄ releuari p̄ illū eūdē. Sed homo per angelum cecidit: ergo per an- gelum debuit fieri satisfactio. Ad hoc dicit Alexan. vbi. s. q̄ satisfactio per an- gelum non est conueniens necq̄ possibi- lis multiplici ratione.

Primo rōne diuine iusticie.

Secdo rōne sequele peccati.

Tertio rōne restitutionis.

¶ Primo rōne diuine iusticie que requi- rit vt qui peccauit satisfaciatur. Sed hō peccauit: ergo homo debet satisfacere. **¶** Secdo rōne sequele peccati. Nam rea- tus pcti originalis obligat totā huma- nam naturā & oēs illius generis seu na- ture ad dñationē eternā. Sed nullus angelus pōt se equare toti humane na- ture. Et sic dicit Anselmus. Illud per qd̄ debet fieri satisfactio debet esse ma- ius q̄ commissum. Oportet autē q̄ ille qui habet satisfacere de pctō originali sit tantus q̄ possit equari toti humane nature: et q̄ etiā plus valeat. **¶** Tertio rōne restitutionis. Nam si hō reparatur oportet q̄ restituatur ad dignitatē illā quā habiturus erat ante peccatum. Qd̄ autē si repararet per angelū: nō posset re- stitui ad illā dignitatē pater: qm̄ si non peccasset esset equalis angelis dei in ce- lis. Et idē nobis promittitur post repa- rationē & resurrectionē Luc. xx. & Mat. thei. xxij. Erunt sicut angeli dei in celo. Si autē repararet p̄ angelū: angelus p̄ cōsequēs esset hoīs dñs: q̄ vt dicit An- selmus. Quecūq̄ alia persona hominē a morte redimeret: eius seruus idem ho- mo recte iudicaretur. **¶** Ad argumentū r̄spondetur q̄ idem ordo seruatus est in la- psu et in reparatione humani generis: q̄ sicut ibi fuerat consensus mulieris: malo angelo eidē suggerente: ita causa reparationis hoīs fuit cōsensus mulie- ris: bono angelo eidē nūciante. **¶** Secdo

licet cōsiderare huius satisfactiois possi- bilitatē respectu hoīs. Sicut em̄ ange- li nō potuerūt satisfacere de pctō: ita et hoīes siue aliqua alia creatura. Et si dis- carur q̄ Aug. dicit q̄ iusticia diu. na nō plus erigit in pena q̄ cōmissum fuit in culpa. Si ergo cōmissa est culpa a pura creatura: ergo pura creatura debuit sa- tisfacere. Respondet Alexā. in. ij. vbi. s. ar. ij. q̄ quāritas pcti Ade debet attendi penes tria: videly

Quātum ad peccatū.

Quātum ad inordinationē peccati.

Quātum ad illū in quē peccatur.

¶ Et q̄ quāritas talis peccati debeat sic cōsiderari pater: quoniā si quis offende- ret regē & militē: plus offenderet offen- dendo regem q̄ militem. Ita diuina iu- sticia attendit quāritatem peccati Ade: cuius peccatū licet ratione peccantis fue- rit solius creature: tñ peccauit in bonūz infinitū: sc̄z in deum. Insuper deordina- uit & ream fecit totam humanam natu- ram: ergo fm̄ istos duos respectus est Ade peccatū infinitū & transcendēs om- nem humanā creaturaz. **¶** Secdo debet cōsiderari in pena quātum commissum est in culpa: culpa autem fuit infinita: & peccatū propter deūz offensum. Ex quo pater q̄ d̄ erigere penam infinitam in peccato Ade: aut si admittat satisfactio- nem: debet fieri satisfactio a tali perso- na in qua sit infinitū bonū: et a qua sit ordinatio totius humane nature. Sed nulla pura creatura est talis: ergo pro- pter hoc de iusticia nō fuit: vt per purā creaturā fieret satisfactio. **¶** Tertio licet cōsiderare possibilitatem huius satisfac- tionis ex parte christi. Nā cum satisfac- tio fieri nō posset per aliquē creaturā: vt dictum est: conueniens est vt satisfac- tiat christus deus et homo: quia vt ait Anselmus: sic satisfacit deus qui potest et homo q̄ debet: vt mēs humana quis- libet curiosis inquisitionibus dimis- sis: satisfactori xpo gratias agat: et imi- tatarē propriā cognoscēs ad ipsum mēs- dicum humiliter currat.

De xpi satisfactio quatuor ad culpas penas et angustias fuit copiosa. Capm. ij.

Ertia conclusio dicitur: copiositatis. Si enim consideremus satisfactionem per christum factam: inuenimus eam copiosam et abundantem valde: secundum illud psalmi. Cxxxix. Copiosa apud eum redemptio. Ad quod plene intelligendus intruere licet: quod huius satisfactio singulariter se extendit ad tria: videlicet

Primo ad culpas.

Secundo ad penas.

Tertio ad angustias.

Primo inquam christus satisfecit pro nostris culpis sufficientissime: pro quibus inimici deieramus: propter primorum parentum peccata: et quotidie dei inimicitiam incurrimus propter debita propitia. Unde Augustinus. xij. lib. de ciuitate dei. iij. c. ait: Dicuntur in scripturis inimici dei qui non natura sed vitio eius aduersant imperio: nihil ei nocere valentes sed sibi. Cum itaque nullorum hominum vires sufficiant ad amicitiam reconciliandam et iniuriam abolendam: christus benedictus meritum passionis sue sanctissime eterno patri obtulit: cuius virtute vniuersalis pax dei et hominum est consecuta. Et cum quisque post factam notam et commissam vere penitentem ad deum redire voluerit: non potest ipse magnus deus et excelsus dicere. Offendisti me infinitum bonum: culpa tua infinita: non sufficit penitentia tua: ut mea obtineas amicitiam. Quinimmo obligatus est benigne et gratiose redeuntem peccatorem: ad amorem suum ducere et amplecti. Et ideo peccator: potest dicere. Et si merita mea sunt insufficientia: ut te deum meum quem inique offendi et turpiter dereliqui pacificum videam non est tamen insufficientis meritum dilecti filii tui: qui pro me tibi et pro omnibus peccatoribus plenissime satisfecit. Securus ergo ad te clamore reqiro ut mihi indulgeas: ut ignoscas: ut veniam prebeas. Multa sunt flagella mea: de quibus me dolenter accuso. Et quod dolor meus non sufficit illorum maculam delere: suscipe dolorem filii tui: qui pro me passus est: pro me sanguinem

nem fudit: pro me mori dignatus est. O incogitabilis virtus verbi incarnati. O mira suauitas anime penitentis. Nulla est tanta gradus culpa: pro qua christus non satisfecerit. Iohannes Apocalypsis. dicitur: Lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Et Augustinus ait: Fuso sanguine sine culpa omnium culpam chirographa deleta sunt. Dicitur autem chirographum secundum Bonaventuram. di. xix. iij. li. ar. s. q. ij. metaphorice a chiro quod est manus et graphos quod est scriptura: quasi scriptura manu facta. Sicut enim quoniam alius quis obligat se alteri facit ei chirographum: ita homines peccatores obligant se ut diuina iusticia habeat eos punire: diabolica malicia possit eos accusare: conscientiaque propria remordere. Omnia chirographa per christum deleta sunt. Et si dicitur hoc non esse verum: quia multa sunt peccata per que diabolus detinet homines hic et in futuro ad luenda supplicia: ergo videtur quod non omnes culpe sint deletae: Respondere possumus quod meritum christi potest dupliciter considerari.

Primum quantum ad sufficientiam.

Secundo quantum ad efficaciam.

Primo si consideremus meritum christi quantum ad sufficientiam: sic se extendit ad omnes homines et ad omnes culpas: quia omnes homines merito christi possunt saluari. Si autem consideremus quantum ad efficaciam: sic se extendit tantum ad eos qui faciunt quod debent. Et quia multi in hoc deficiunt ideo non experitur effectus meriti iesu christi. Qui tanto nequiores sunt quanto pro eis christus sicut et pro aliis copiosissime satisfecit. **Q** Secundo christus satisfecit pro nostra pena. **U**bi. s. Pet. ij. c. Peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum. Que verba exponens magister sententiarum super di. xix. iij. lib. c. iij. ait: Portare peccata nostra est portare penam nostrorum peccatorum. Et de hoc **E**saie. liij. ait: Vere languores nostros ipse tulit: et dolores nostros ipse portauit. Nam ut dicit Bonaventura. ubi. s. q. s. virtute passionis dimittitur nobis pena eterna et pena satisfactoria: sicut habet fieri

£ iij

Feria. III. post do. III. aduentus.

in sacramento baptismi: et in relaxationibus quas facit ecclesia. **¶** Tertio satis fecit xps pro nris angustijs: tunc passio- nis et resurrectionis: sicut dicit Boñ. in. ij. dist. xix. vbi. s. in fine. qm̄ q̄ amici dei erunt: accipiet donū impassibilitatis: et erūt imunes ab omni amaritudi- ne: quā gustamus in presenti vita. Nō dormiāt igitur mortales miseri: sed fes- tinanter currant ad xpm. Ipse nāq̄ est qui peccatores venit saluare. Ipse pro eis sanguinis proprii p̄cium exposuit. Ipse ad eos clamitat. **¶** *Matth. xj. c. Ue- nite ad me oēs qui laboratis et onerati estis. Venite. s. vos peccatrices anime aggrauate pondere peccatorū vestrorū: ad me dilectorem vestrū: ad me amato- rem vestrū. Et ego ex charitate mea et amore intimo: quō vos diligo reficiam vos: gratiā restituēdo: exonerando vos ab omni pena quā deberetis p̄soluere. O reprehensibilis multorū pigritia: qui propie salute cōsulere negligūt. Apra est vena demēte xpi iesu: et peccatores nō curant. Veu inquam: Veu multa milia animarū descendunt ad infernū: que si vellent merito xpi possent salua- ri. Nihil deest ex parte ipsius: ipsarum tamē tarditas est manifesta. Nōlūt cur- rere ad fontem aque viue: qui vt predi- cimus plenissime p̄ omnibus satisfecit: offerens redeuntibus a peccato in pres- senti gratiam: et in futuro gloriā: quam nobis ille concedat qui est benedictus in secula. Amen.*

¶ Feria tertia post tertiā dñicā adue- tus de penalitatib⁹ et defectibus assump- ptis a chusto. Sermo. xvij.

¶ Iesus defect⁹ sustinēs. Fruct⁹. xvij.

¶ **E**dus autē ve-
strū stetit quē vos nesci-
tis. vbi. s. Oēs cōditio-
nes assume nature in
dño iesu xpo p̄dicat suā
ardētissimā charitatē. Admirādū pro-
fecto est eum suscepisse naturā nostram
cum penalitatibus et angustijs: quibus

propter pctā subijctur hoīm debilis vi-
ta. Passus est nāq̄ xps famē: sitim: la-
bores et erūnas: sicut et ceteri homines.
Qd nos cōsiderātes: animi vires debe-
mus restringere ad cogitandū q̄ vebes-
mēs fuit charitas filij dei. Ob quod in
presenti sermone de penalitatib⁹ et de-
fectibus assumptis a xpo dicturi sum⁹:
sub vno fructu q̄ est. Iesus defect⁹ susti-
nens. Pro cuius declaratione tres cō-
clusiones norande erunt.

Prima dicitur: qualitatibus.

Secūda dicitur: equitatibus.

Tertia dicitur: causalitatibus.

¶ Qd xps illos defect⁹ assumpsit quos
assumere debuit. **Caplm. s.**

¶ Prima cōclusio dicitur: qualitatibus.
In qua videre debem⁹ quā-
les defect⁹ sustinuit seu assū-
psit. Ad quod dicit magister
sententiarū. dist. xv. c. s. r. ij.
tertij li. q̄ illos defect⁹ assumpsit quos
illū assumere decuit: et nobis expediens
fuit. Qd declarat dñs Boñ. in eadē dis-
t. ar. s. q. s. r. **¶** Alexan. in. ij. summe dicit q̄
quidā sunt defect⁹ ex culpa et ad culpā:
sicut pronitas ad malū: et difficultas ad
bonū. Et tales nō decuit xpm assumere:
q̄ fuit magister iusticie: oīno segregat⁹
a pctō. Quidā hō sunt defect⁹ ex culpa:
sed nō ad culpā: quoz quidā sunt perso-
nales: quidā hō sunt naturales. Natu-
rales sunt illi qui respiciunt totā huma-
nam naturā: sicut famescere: sitire: ege-
re: et h̄mōi. Personales hō defectus sunt
illi q̄ respiciūt aliquas p̄sonas specialr:
sicut diuerse egritudinū species. Qm̄ er-
go xps venerat naturā humanam redi-
mere cōiter sine personarū distinctione:
iō defectus penales tm̄ habuit: et nō vi-
tiosos: et defectus naturales et nō defes-
ctus p̄sonales. Naturales defectus vos
luit assumere: quia in assumptione defe-
ctū appareret humiliatio. Sed si argui-
tur cōtra: q̄ h̄m̄ Berni. descēdit quārum
descēdere potuit. Si ergo maior est hu-
miliatio in assumptione pluriū defectū
q̄ paucorū: videtur q̄ assumere debuit